

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

Quæstio V. An sufficienter probetur voluntas defuncti Ascanii, Legatum
hoc facientis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

cludendi; nam ad hoc, ut censeatur legatum esse pium, sufficit, si legatarius à disponente pro vere paupere sit habitus, licet per errorem. Tiraq. de privil. causa pia in præfat. §. Et hoc aded. neque necesse est, legatarium aded esse pauperem, ut non habeat, unde vivat, modò non habeat, ut secundùm suum statum decenter ex proprijs sustentari queat, ut tradit Reiffenstuel ad tit. de pecul. Cleric. n. 66, cum communi. Sed

mille floreni dictis prætendentibus ad decenter & statui convenienter, saltem diu, vivendum fortè non sufficient: mercatum exercentes non omnes sunt divites; & per hoc, quòd unus eorum habeat divites liberos, ipse non propterea factus est ditior, & bona liberorum non sunt bona patris.

QUÆSTIO V.

An sufficienter probetur voluntas defuncti Ascanij, legatum hoc facientis?

Quamquam causæ & legata pia in Jure admodum favorabilia sint, ut tamen præstari debeant tam in interno quàm in externo foro, debitè de illis consistere oportet per probationem sufficientem & plenam, qualis in ista facti contingentia non satis se prodit, sed ex varijs causis redditur suspecta defuncti voluntas tam pingue legatum 30000. florenorum relinquentis, & quidem

1. Illa duo adjuncta sub litt. B. & litt. C. in Actis adiacentia, in quibus comprehendi volunt hoc le-

gatum, haud vanè pro suspectis habentur, eò quòd ambo sunt satis confusa, obscura, & taliter scripta vel dictata, ut haud immeritò dubitare liceat, an legans fuerit tunc satis sibi præsens; nam in primo adjuncto, quod testator ipse scripsit, ferè disponitur tantùm de quadam Summa 5000. florenorum, non pro pauperibus consanguineis, sed pro certæ Ecclesiæ ædificio & fabrica destinatum, quæ tamen summa pro non-ente habenda, cum testator tunc eius dominium necdum habuerit, sed solùm consequi per-

certum contractum, qui tamen ad sui perfectionem nunquam pervenit, speraverit, adeoque de re prorsus aliena disposuerit.

2. In altero autem Adjuncto seu Scheda, quam testator dictavit, & postea se subscripsit, reperitur hoc notabile vitium, quod disponens se referat ad aliam dispositionem praviam, quæ non existat, adeoque sit referens sine relato, consequenter nihil probet: velenim relatam deberet esse testamentum ipsum? at in isto nihil prorsus reperitur de legato quaestionis: vel adjunctum seu Scheda B. at nec ista est dispositiva, sed potius non-ens, uti dictum. Deinde in Scheda B. quam fortè pro relato venditabant legatarij, datum ita dubiè formatum est, ut dignosci nequeat, an die 21. vel 22. Decembris scripta sit: quod si exprimeret diem 22. uti plane apparet, vel saltem dubium est, putativum relatam uno die serius fuisset expeditum, adeoque referens, quod exhibet diem 21. existisset ante relatam, quod repugnaret, ac proinde totum negotium corrueret, vel saltem ad faciendam probationem sufficientem ac certam inhabile foret.

3. Quàm parum autem solidae probationis faciunt illa duo adjuncta B. & C. tam parum fidei merentur illi duo testes, quos legatarij adducunt: nam unus horum testium fuit admodum conjunctus sanguine legatarij, alter verò cum

eodem teste primo stetit in mercantili societate, & per consequens in utrumque ex suo testimonio redundare potest notabile emolumentum temporale, saltem indirectè, in primum quidem, quia ex legato proximis consanguineis obviente faciliè lucrum capere: in alterum verò, quia inde sociorum communis utilitas & fides apud eos, quibuscum negotiantur, faciliè promoveri & augeri potest: sed testes, in quos ex suo testimonio redundat utilitas, suspecti imò inhabiles sunt ad faciendam fidem, utpote testes in causa propria. *l. 10. ff. l. 10. C. de testib. c. insuper x. eod.* Neque illegalium testium depositio, aut defectus legitimorum testium, supplebilis est per aliam probationem æquipollentem in causa, ubi determinatè probatio fieri debet per testes, uti notant Schilterus & Carpzov. alijque præstantissimi Practici: sed in loco, ubi super hoc legato Processus foret instituendus, statutum vigere dicitur, vi cuius legata non nisi per testes probare necesse est. Quod si verò

4. Legatarij confugerent ad clausulam testamenti, per quam testator sibi expressè reservavit potestatem pro libitu mutandi, addendi, demendi &c. per codicillos, ac inde inferre vellent, duo adjuncta B. & C. esse codicillos testamento adjectos, eò quòd sub *litt. C.* à testatore fiat expressa reservatio mutandi vel addendi per verba: *nella precisa fatta*
rifer.

viserva. Parùm tamen id ipsis prodes-
set, cùm ista reservatio ad dictas
Schedulas non foret extendenda, eò
quòd præfata clausula potiùs intelli-
gi debeat vel de codicillo, qui unà
cum testamento in eodem involu-
cro clausus fuit repertus, in quo nihil
de hoc legato; vel de ipso testamen-
to, quod testator munivit clausula

codicillari, addens, se velle suam dis-
positionem, si nequeat valere in vim
testamenti, valere saltem in vim co-
dicilli. Accedit, quòd in memora-
tis Schedulis desint subscripti testes,
ad validum codicillum
requisiti.

Rationes decidendi.

Verùm enim verò si totum hoc ne-
gotium cum suis circumstantijs
penitus inspiciatur, simulque
Jura, communis sensus DD. & re-
cepta universalis praxis consideren-
tur, dubitationi vix locus superest,
quin voluntas defuncti, hoc lega-
tum facientis, satis superque, etiam
pro foro externo & Judiciali, & qui-
dem facile probari valeat. Siqui-
dem certum & indubitatum est ex
una parte, ad valorem testamenti
vel legati *Pij* nullam prorsus requiri
solennitatē, ex altera verò majorem
probationem testamenti vel legati
Pij non requiri, quàm illam, quæ
spectato Jure Naturali, Divino,
Gentium, & Canonico necessaria
est, vi quorum sufficit, quocunque
modo constiterit, videlicet sive per
scripturam ipsius testatoris manu, sa-
tis agnitā, exaratam vel subsigna-
tam, sive per duos testes, etiam illis

qualitatibus, quas exigit Jus Civile,
destitutos, sive per scientiam hære-
dis aliunde dispositionem factam
cognoscentis. Textus & DD. in c.
4. & c. relatum 11. de testam. c. cum, qu.
de R. J. in 6. l. 1. f. ff. de ad. empt. l.
fin. C. de fideicommiss. nominatim Co-
var. de testam. c. 11. n. 12. 21. alle-
gatis multis. Menoch. l. 3. cons. 224.
à n. 58. dicens, ab hac sententia
non licere in praxi recedere. Tirac.
de privil. caus. privil. 2. Pirhing
ad tit. de Testam. n. 20. P. Franc.
Schmier cum Rot. Rom. in rei. p. 3.
decis. 166. & p. 10. decis. 184. n. 1. 1.
ac p. 12. decis. 150. n. 23. Concordat
communissima aliorum. Ratio est,
quia Jus Civile de causis *Pijs* dispo-
nendi quidquam potestate caret, Jus
verò Canonicum ad testamentum
vel legatum *Pium* nullam prorsus
solennitatem requirit, sed duos vel
tres testes præcisè ad probationem
ut

ut habet moraliter certa sententia; quæ probatio per duos testes supplementis est per aliam probationem de Jure Naturali aut Gentium sufficientem, puta per scripturam testatoris agnitam, per scientiam ab hærede alunde cognitam, v. g. per auditum, quo voluntate testatoris percipit &c. Jam verò ex facto constat, quòd titulus legatum non uno tantum, sed pluribus modis, Jure Naturali, Divino, Gentium, & Canonico sufficientibus probari valeat, nimirum

1. Liqueat ex Actis, quòd hæredes ipsimet manum Legantis, qua adjunctum B. scripsit ex toto, & adjunctum C. subscripsit, diffiteri non audeant, immò aperte agnoscant. Sed scripturæ etiam privatæ, si à Parte adversa agnoscantur, plenam faciunt fidem. per l. 1. & c. eum, qui cit. Rota p. 2. decis. 74. n. 12. Tiracuell. privil. 4. Reiffenstuel ad tit. de testam. n. 147. cum Baldo in auct. quod sine de testam. & communissima aliorum.

2. Ex eodem facto manifestum est, quòd duo viri, quos testator ex speciali in eos confidentia specialiter elegit tanquam integræ fidei, Joannes & V. Wilhelmus, uti vocantur in Actis, testificentur de hoc Legato pro 30. millium florenorum. Atqui per duos testes sufficienter probatur Legatum Pium. c. 11. cit. & ibi DD. fere omnes, etiam A catholicis apud Ferd. Christoph. Harpprecht Conf. 71. n. 77. seqq. quibus universalis

tribunalium praxis invictum superaddit robur. Nec est necesse, ut illi duo testes usque ad eò sint qualificati aut omni exceptione majores, uti esse debent in testamentis solennibus, & contractibus, sed adhiberi etiam possunt proximi consanguinei, fratres & sorores legatariorum, immò & liberi, quia nec Jus Naturale, & Gentium, nec Jus Canonicum, secundum quæ regulari debent causæ piæ, hujusmodi testes repellunt aut inhabiles reddunt. P. Massæus Kreslinger in tract. de testam. pijs sect.

1. §. 7. n. 5. Nec obstat, quòd aliàs ad valorem codicillorum, qui non sunt privilegiati, & qui non sunt pars testamenti, 5. testes simul collecti personæ codicillanti præsentem esse debeant, eamque audire & videre. Text. & DD. in l. fin. §. fin. c. de jure Codic. nam longè aliud obtinet in codicillis de causa pia & privilegiata disponentibus, cujusmodi fuerunt illa duo sæpius allegata adjuncta B. & C. hi enim, uti insinuatum est, & valent, & satis probantur, duobus tantum testibus adhibitis, licet non undequaque secundum Jus Civile legalibus, cum causæ piæ à jurisdictione Legislatorum Civilium sint exemptæ.

3. Positò (non concessò) legatù quæstionis non esse pium, sed profanum, nihilominus tamen sicut pro valido, ita pro sufficienter probato haberi deberet attentis negotij circumstantijs, siquidem ex facto iterum constat, quòd testator per specialem

cialem clausulam sibi reservaverit in suo testamento liberam potestatem pro libitu addendi vel detrahendi aliquid per codicillos, ad quos fortè faciendos se proinretulit, ac postea etiam hujusmodi codicillos, in quibus de legato quæstionis disposuit, superaddidit, ita quidem, ut in una eorum se retulerit vicissim ad testamentum, vel potius ad reservationem suam in testamento expressam, consequenter ut mutua fuerit relatio, testamenti ad codicillos, & codicilli ad testamentum. Atqui in Jure provisum est. *l. 10. ff. de condit. instit. l. 77. ff. de hered. instit.* ac inter DD. simul & in praxi communiter receptum, quòd omne id, ad quod testator se refert in testamento scripto, & de quo vel post in scriptura disposuit propria manu, sive dein adjectum sit testamento, vel ab eo separatum, valeat ac sufficienter probatum esse censeatur, nimirum ex virtute factæ in testamento relationis, modò testamentum subsistat, non minus, ac ea, quæ in testamento ipso reperiuntur specificè & verbotenus expressa; paria enim sunt aliquid in testamento specificè, & per relationem ad aliud exprimere. Mantica *de conject. ult. vol. l. 4. tit. 3. n. 11.* Brunem. *ad l. 25. ff. de reb. dub.* adeò ut relatam censeatur esse pars referentis. Card. Tusch. *lit. R. concl. 129. n. 2.* & quod in hujusmodi codicillis scriptum est, perinde habeatur, ac si in testamento scriptum esset. *l. 2. ff. de*

jur. codicill. ac tales codicilli ut pars testamenti considerentur. *l. 2. cit. & l. 16. in f. ff. eod.* Samuel Stryck *in Usu moderno Pandect. tit. de jur. Codicill. §. 3.* Brunem. *ad L. fin. pr. ff. de Leg. II. n. 4.* Cothman *vol. 5. conf. 33.* Fusè & egregie Harpprecht *in Consil. Tubing. vol. 1. conf. 5. per totum*, qui notanter addit, tales codicillos, ad quos fit relatio in testamento, aut in quibus vicissim fit relatio ad testamentum (quod utrumque in substrato contigit) valere etiam sine omnibus testibus, suamque subsistentiam ex testamento recipere vi relationis; quia talis relatio codicillos facit partem testamenti. Cancellarius Schmid *ad statut. Bavar. tit. 37. art. 2. n. 2. 3.* tum ex Jure communi *l. 38. ff. de condit. & demonstrat.* tum ex Jure Bavarico *art. cit.*

4. Facit huc etiam *l. fin. C. de fideicommiss.* ubi sic disponitur: *cum autem is, qui aliquid ex voluntate defuncti lucratur, & maxime ipse heres, ducere compellitur veritatem per sacramentum religionem, qualis locus testibus relinquatur, vel quemadmodum ad extraneam fidem decurratur, propria & indubitata fide relicta? cum & in leges respeximus, quæ justis dispositionibus testatorum omnimodo heredes compellant.* Et præmittitur: *sive sint testes, sive minores, vel nemo; cauam per illius sacramentum, vel dandum vel recusandum, suam habere tam firmitatem, quam exactionem, sive pater sit, qui fideicommissum dederit, sive extraneus.* Ex quo textu patet, quòd, si hæres, etiam

nam filius vel filia, sciat, vel juramento præstito diffiteri non audeat, quod testator ordinaverit, an & quale fideicommissum (aut legatum) fecerit, teneatur voluntatem testatoris ex præcepto legum implere, & ad eam plenè probandam nihil aliud, v. g. testes, requiratur; eò quòd scientia propria hæredis superet omne testimonium ab aliis petendum. Atqui hæredes (licet nullo adhuc juramento compulsi) agnoscunt, fatentur, vel saltem non diffiteri audent, ut constat ex Actis, manum testatoris hoc

legatum in codicillis relinquentis, adeoque satis sciunt voluntatem testatoris; ergo tenentur & in foro externo, si res ad istud deferretur, compelliendi forent) dictam voluntatem implere, licet abessent omnes alii testes (qui tamen in substrato non defunt) cùm, ubi propria habetur scientia, nullus relinquantur
*locus testibus, & ad extraneam fidem
 decurrendum non
 sit.*

Refutantur opposita.

Primum redditur prorsus infirmum ex attenta inspectione Scedularum B. & C. quamvis enim aliter qualiter obicurræ appareant, satis tamen ex ijs colligitur & voluntas defuncti, & rationis usus; dum in prima abunde declaravit, quid fieri velit de Capitali 30000. florenorum, quod nempe illud destinaverit in subsidium pauperum suorum in Italia exultentium consanguineorum, & quod summam 5000. à priori capitali distinctam ordinaverit ad fabricam certæ Ecclesiæ, in animæ suæ utilitatem; in secunda verò sub litter. C. disertè se refert ad testamentum jam prius à se conditum quòd nimirum in illo nondum de omnibus suis bonis finaliter disposuerit, sed si-

bi soli reservaverit liberam potestatem addendi: imò se reflectit ad dispositionem in schedula sub litter. B. prius factam de capitali 30000. & de residuo illius, quod post dissoluta forsitan emergentia debita superfuerit, dando suis consanguineis pauperibus ab illis duobus viris, plurimum à se dilectis, quos etiam ex speciali in eos fiducia sui testamenti executores constituerat, & quibus illud capitale in litteris contentum (Obligationem vocamus) jam extradiderat: cujusmodi reflexiones & relationes haud dubiè indicant sufficientem rationis usum: actualis autem & satis intelligibilis dispositio de memorato capitali intentionem & voluntatem defuncti. Adde, quòd

quòd ultimæ voluntates in Jure adeò sint favorabiles, ut, ubi etiam aliquale dubium apparet, benigna interpretatione juvari & sustineri debeant, atque ita accipi, ut potius valeant, quam pereant. *arg. l. 1. C. de SS. Eccl.* Neque Codicillans adeò fuit propinquus morti, ut ad disponendum præsumi possit non amplius sat habilis, cum primùm sequenti mense fatis concesserit. Neque contextus, ut pars adversa contratenorem Scedularum fingit, indicat, quòd tantùm de Summa 5000. florenorum, ad fabricam Ecclesiæ deputata, voluerit codicillans disponere, cum disertè in utraque Scheda disponat quoque de capitali 30000. suis consanguineis in subsidium tanquam pauperibus relinquendo. Sicut & ex eodem contextu non inferitur, quòd illa 5000. summa respectu legantis fuerit non-ens, vel res aliena. Et, licet fuisset res aliena, id tamen nullo modo præjudicaret legatariis consanguineis pauperibus, utpote quibus aliam summam 30000. cerrè suam legavit: imò nec præjudicasset fabricæ Ecclesiæ, cum possit legari res aliena, & si memorata Summa 5000. res aliena fuisset, idque scrivisset legans, deberent hæredes aliam ejusdem quantitatis summam eidem extradere, eò quòd constet, 3000. à defuncto fuisse destinata ad dictam fabricam. *Textus & DD. in §. 4. Instit. de legat. l. 14. §. 2. l. 30. §. fin. ff. de Legat. lll.*

Secundum pariter aperte falsum est, dum dicit, Schedulam C. esse referens sine relato; nam expresse se refert 1. ad prius conditum testamentum, & factam in eo reservationem addendi, detrahendi, aut aliter disponendi, *nella precisa fatta riserva. 2.* ad Schedulam B. atque, ad factam in ea dispositionem circa capitale 30000 florenorum in chirographo jam traditum duobus executoribus, applicandum in subsidium pauperibus consanguineis, ac in animæ suæ utilitatem; quòd capitale utique pro non-ente non habendum est. Prætersum dubium ratione *Dati*, ac si non satis apparet, an Scheda C. exprimat diem 22. vel 21. Decembris, solvitur ex illo principio, quòd scriptura ita sit in dubio accipienda, ut evitetur contrarietas, absurdum, & nullitas, præferim in ultimis voluntatibus ob singularem earum favorem, & in causis piis, ubi instrumenta, etiam in vicem pugnancia, semper in commodum causæ piæ interpretari oportet. *Tiraq. privil. 127.* cum aliis: ac generaliter in dubio semper favendum est causæ piæ. *l. sunt personæ. ff. de Religiosis & sumpt. fun. l. 1. C. de SS. Eccl.* & sic scribunt omnes. *Tiraq. privil. 148.* atque ambigua testantis voluntas pro pia causa est accipienda. *Tiraq. priv. 165.* præsertim si dubietas oritur ex testantis jam ægrotantis characteribus; cum utique ægramanus cifras & litteras non ita distinctè, accuratè, & clare possit in

charta exprimere, sicut bene adhuc
valet.

Tertium ruit ex rationibus deciden-
dendi, in quibus ostendi 1. quòd ad
probandum hoc legatum nullis om-
nino testibus opus sit, sed eos sup-
pleat partim manus ipsius legantis
ab hæredibus agnita, utpote quam
difficili se non posse satis aperte de-
clararunt: partim etiam relatio in
Schedis facta ad testamentum, in
cujus virtute subsistit. 2. quòd tes-
tes consanguinei, etiam proximi, ra-
tione consanguinitatis cum legata-
rijs, aut scietatis cum consanguineo
legatariorum, excludi tanquam inha-
biles nequeant in legato pio, imò
nec in profano, etiam solenni, in
quo etiam filius, modò sit emanci-
parus, pro teste admittitur. l. 20. ff.
qui testam. fac. D. Christoph. de
Chilingensperg Inst. tit. de testam. or-
din. q. 11. sic & in pactis dotalibus,
quæ in vim ultimæ voluntatis sæpe
ineuntur, citra ullum periculum
adhibentur testes meri consanguini,
ac proximi. Cancellar. Schmid
ad statum. Bayar. tit. 37. art. 1. n. 5.
proin aliud tenendum est de ultimis
voluntatibus, quàm de contractibus
& alijs negotijs. 3. quòd nihil ob-
stat, licet in tales testes consanguini-
corum indirectè aut per accidens ali-
quod emolumentum temporale ex
suo testimonio redundaret; cum &
ipse legatarius, in quem utique emo-
lumentum redundat ex suo testi-
monio, vel saltem redundare potest,
possit esse testis testamentarius. l. 20.

(R. P. Pichler Decis. T. 2.)

cit. l. 22. C. de testam. Cancellar.

Schmid tit. 34. art. 2. n. 12. D.
Christ. de Chilingensperg q. 13. Id
quod in substrato solide confirma-
tur, ubi ipse testator elegit testes le-
gatarijs consanguineos, non obstan-
te, quòd forsan aliquod emolumentum
in ipsos indirectè aut per accidens
posset redundare. Siquidem teste
Carpzov. Jurisprud. For. p. 3. conste.
3. defm. 5. à nemine negatur, quòd
in favorem testatoris introductum
sit, ne audiantur testes suspecti, de
ejus voluntate deponentes: ergo, si
ipse testator, vel per modum ulti-
mæ voluntatis disponens, proxi-
mum consanguineum sui hæredis
vel legatarii, qui aliàs propter nimis
arctum consanguinitatis vinculum,
vel etiam propter emolumentum
propriam eidem fortè obventurum,
posset esse suspectus, pro teste vocet,
admittat, adhibeat, sicut Ascanius
fecit, omnia his duobus viris, à se
constitutis executoribus, eorumque
fidei concedens, censetur renuntia-
re suo favori, quod utique potest.
l. penult. C. de Pactis. c. 12. de for. comp.
Quis ergo alius hos duos testes re-
pellendi velut suspectos sibi arroget
potestatem? Ad id, quod subne-
xum est in objectione, negatur im-
primis, hos duos testes esse illegales:
dein probationem legati pij (aut
profani quidem, at per codicillos
reliæti, qui ob relationem sunt pars
testamenti) necessariò faciendam
esse determinatè per testes: demum

P in

in loco, ubi super hoc legato Processus foret instituendus, vigere statutum, ut legata pia determinatè probentur per testes duntaxat; cum de tali statuto authenticè facto non constet, ac insuper à Sæculari Magistratu ob defectum jurisdictionis in causas pias ne quidem fieri possit. Unde Schilterus, Carpzov. & alii Practici utique non de legato pio intelligendi sunt, sed de aliis casibus.

Quartum omni caret verisimilitudine, quòd nimirum testator per clausulam testamentariam, *nella precisa fatta riserva*, tantum de codicillo, qui repertus est in eodem involucre cum testamento, vel de ipso testamento, quod voluit valere saltem in vim codicilli, intelligendus sit; nam reservatio, vel reservata potestas liberè addendi &c. in testamento per codicillos clarissimè indicat codicillos futuros, post conditum testa-

mentum, quando & quoties libuerit, faciendos. Ad cujusmodi codicillos autem, ad quos testator in testamento se refert, nullus omnino per se testis requiritur, ne dicam, 5. testes; cum subsistant in virtute testamenti, & huius sint pars. Neque ad codicillum à testamento separatum, in quem istud se non refert, opus sunt 5. testes, sed sufficient duo, si in eo fiat dispositio ad causam piam. Quando autem Jura 5. testes requirunt ad codicillum, tam ut subsistat, quam ut probetur, exaudienda veniunt de codicillis non pijs, absolutis, & per se stantibus, qui non sunt pars testamenti ad illos se referentis. Alexander lib. 7. cons. 4. n. 6. Harprecht lo. cit. n. 80. Stryck

d S. 3.

